

KAMU EMEKÇİLERİ SENDİKAL HAREKETİ

GÜVEN GERÇEK

KESK Genel Örgütlenme ve Eğitim Sekreteri

Bugün kamu emekçilerinin sendikal mücadelesinde belirli bir noktaya gelinmiş olmakla beraber kamu emekçileri sendikal hareketinin son başlangıcı olan 1989-1990 tarihlerinden önce de önemli dersler ve tecrübeler içeren uzun ve deneyimli bir tarihi bulunmaktadır.

Yardım sandıklarından dernekleşmeye, dernekleşmeyi de aşarak (TÖS-Türkiye Öğretmenler Sendikası örneğinde olduğu gibi) yer yer sendikalaşmaya kadar varan uzun bir örgütlenme ve mücadele süreci bulunmaktadır kamu emekçilerinin. Ancak 90'lı yıllar sendikalaşmada gerçek anlamda bir dönüm noktası olmuştur.

Öte yandan kamu emekçileri hareketi daima işçi hareketi ile ilişki halinde olmuş, işçi hareketinden etkilenmiş, moral dayanağını işçi hareketinde bulmuştur. İniş çıkışlarla günümüze kadar gelen mevcut hareket geçmiş mücadele geleneğinden öğrenme ve ona dayanmanın yanı sıra asıl olarak da işçi sınıfının 89 Bahar Eylemlerinin sınıf hareketinde ve kamuoyunda yarattığı dalgadan güç ve moral kazanarak kısa bir sürede ciddi bir güç olmuştur.

Başta ILO sözleşmelerini dayanak yapan kamu emekçileri hakların yasalardan önce geldiği bilinci ile 'sendika hakkı sendika kurularak elde edilir' şiarı ile yola çıkarak birçok işkolunda ve kimi işyerlerinde Sendika Yürütme Komiteleri'ni oluşturdular. Değişik işkollarında ve kurumlarda kurulan sendikalar işkolu sendikacılığına dikkat çekerek bir yandan aynı işkolunda kurulan sendikaların birleştirilmesi bir yandan örgütsüz olan alanları örgütlemeye birbirlerine yardımcı olmak ve giderek merkezileşmek, baskı ve saldırılara karşı birlikte göğüs germek amacı ile güçlerini birleştirerek KÇSP'nu (Kamu Çalışanları Sendikaları Platformu) oluşturdular.

Kamu çalışanları sendikal hareketi fiili ve meşru bir hattı esas aldı ve kısa bir sürede kamu emekçilerinin ve diğer kamuoyunun büyük desteğini aldı ve meşruluk kazandı. Mühürlenmiş sendikaların mühürlerini fiili bir şekilde söküp atan kamu emekçileri arasında dayanışma, sahiplenme duygusu son derece gelişti. Devlet tarafından engellenen sendika genel kurulları fiilen gerçekleştirildiği gibi pek çok salonun genel kurulu engellemek amacı ile kuşatıldığı genel kurullarda iyi bir refleks sonucu genel kurul salonu değiştirilerek başka salonlarda genel kurullar yapıldı. Bu süreçte yapılan tüm eylemler (Ankara yürüyüşleri, iş bırakmalar dahil) kamu emekçilerinin ana gövdesinin katılımı ile gerçekleştiriliyordu.

Örneğin 20 Aralık 1994 tarihli iş bırakma eylemi bir milyon kamu emekçisi tarafından iş bırakılarak gerçekleştirilen en görkemli eylemlerden biridir.

Kamu emekçileri sendikal hareketinde 1994 sonlarına kadar mücadelede tüm dinamiklerin ortak davrandığı, kararların ortak alındığı, herkesin çok fedakarca davrandığı dolayısıyla sendikamızın hızlı büyüme özelliği gösterdiği ve kitleleştiği bir dönemdi. Kamuoyu nezdinde de aynı oranda meşruluğun kazanıldığı bir dönemdi, bu süreç. Bu dönemde kamu emekçileri memur kimliğini bir tarafa atarak emekçi kimliği ve zihniyeti ile hareket ederek çalışanların ortak yasası, mücadele birliği, sınıfın bir parçası olma gibi duygular sendikal harekette ön plana çıkmıştır.

1994 yılı ortalarında kamu emekçileri sendikalarının konfederasyonunun hemen kurulması tartışmaları örgütlerde kimi farklılıkları ortaya çıkarttı. Tartışmalarda konfederasyonun mücadele üzerinde oluşması, mücadele içerisinde konfederasyonlaşma tartışmaları sonucu konfederasyona hazırlık amaçlı KÇSKK (Kamu Çalışanları Sendikaları Konfederasyon Kurulu) oluştu. Tabii ki bu tartışmalar sendikal hareketi olumsuz etkiledi. Bu işin olup bittiye getirilmesi doğru olmayacaktı. Bu süreçteki tartışmalar grupçuluğun ileri çıkmasında ve harekete egemen olmasından kaynaklıydı.

1995 Aralık ayında KESK kuruldu. Konfederasyonlaşma süreci ile birlikte kamu emekçileri hareketinde fikri ve örgütsel ayrılıklar iyice belirginleşti. Bu eğilimlerden dolayı KESK tartışmalı doğdu.

Tüm bu tartışmaların odağında KESK'in nasıl bir mücadele çizgisine ve örgütsel işleyişe sahip olacağı sorusu bulunuyordu.

Bu tartışmada geçmiş mücadele deneyimlerinden de yola çıkarak, 1994'teki yıllarda kuruluş tartışmalarında ve kuruluşundan sonrada yığınların eylemine dayanan hakların fiiliyatta kullanılarak elde edilebileceğine inanan ve savunan 'sendika hakkı sendika kurularak' elde edildiği gibi 'grev hakkı grev yapılarak' elde edilir şiarına inanan mücadeleciler bir çizgi sendikal hareket içerisinde mücadeleciler kesimler tarafından egemen kılınmaya çalışılıyordu. Yönetimlerde çoğunluğu oluşturan kimi anlayışlar ise 'kitleler mücadeleye hazır değildir' gerekçelerini öne çıkartarak görüşmeciler bir hattı esas aldılar. Ki bu gerekçenin geçersiz olduğu sonraki süreçte defalarca ortaya çıktı.

Bir yandan yaşanan tartışmalar, alınan kararların ertelenmesi, karar alma sürecinde zaman zaman yaşanan tartışmalar, genel kurullarda dışlayıcı ve ben merkezci yaklaşımlar örgütte güven bunalımına yol açtığı gibi, örgütün büyümesinin ve gerçek bir emek örgütü olmasının önüne de geçiyordu.

Diğer bir yandan kamu emekçilerinin haklı ve meşru mücadelesini bastırma amaçlı, devlet tarafından örgüte yönelik sürdürülen baskılar, sürgünler, soruşturmalar, cezalar, hatta açığa almaya kadar varan saldırıları püskürtmede arzulanan oranda başarılı olunamamıştı.

Hareketin 95-96 yıllarından sonraki iç problemleri ve durağanlığından yararlanılarak kamu emekçilerinin sendikal hareketine yönelik çok yönlü saldırılar da gerçekleştiriliyordu.

Bütün bu saldırıların yanı sıra kamu emekçilerinin mücadelesini zapt-u rapt altına almanın yolu olarak sahte sendika yasası işte bu koşullarda gündeme getirilerek dayatılıyordu.

Bu mücadele süreci içerisinde hep görülmüştür ki, kamu emekçileri hareketi yığınları talepleri etrafında harekete geçirmeyi başardığı ve kitle çizgisini izlediği durumlarda başarılı olabilmektedir.

KESK'i var eden izlediği fiili ve meşru mücadele hattıdır. Kamu emekçileri sendikal hareketinin en temel özelliği başından beri fiili ve meşru mücadele hattına dayanmasıdır. Sendikalarımız ve onun üst örgütü olan KESK tüm örgütsel kazanımlarını bu yolla elde etmiştir. KESK'in yığınları etkilediği, çekim merkezi olduğu, sendikalarımıza üye talebinin arttığı dönemlere baktığımızda mücadelenin yükseldiği dönemlere denk geldiği gerçeği ortaya çıkmaktadır. 20 Aralık, 18 Nisan, 4-5 Mart, 1 Aralık gibi eylemler fiili ve meşru mücadele hattında yığınların eylemlerine ve insiyatifine dayanan, mücadelenin yükseldiği dönemlere denk gelmektedir. Kamu emekçilerine dayatılan ve 1998 yılında gündeme alınan sahte sendika yasasına kamu emekçileri; tazyikli sulara, coplara, gaz bombalarına karşı direnerek (4 Mart 1998) ardından 5-6 Martta hizmet ve üretimden gelen gücünü ülke genelinde kullanarak geri püskürtebilmişlerdir.

Ancak bu dolu dolu süren kamu emekçilerinin mücadeleleri içerisinde son 3-4 yıldır kamu emekçilerinin sendikal hareketi bir kısım özelliklerini yitirmiş, tabanla yönetici kadrolar arasında bir açığı oluşturmuştur.

Genel kurullarda yaşanan olumsuzluklar, grupçu eğilimlerin öne çıkması, bunun doğal uzantısı olarak mücadelenin içersine kamu emekçilerinin değil de politik grup çıkarlarının yön verme çabası vb birçok neden üyelerin gözünde itibar yitimine, güven bunalımına yol açmıştır.

Kasım 2000 ve Şubat 2001 tarihlerinde patlak veren ve sonrası yaşanan ekonomik krizler tüm toplum kesimlerinde olduğu gibi kamu emekçileri sendikal hareketini de derinden etkilemiştir. Krizin yol açtığı panikten ilk çıkan işbirlikçi sermaye kesimleri olmuştur. Krizi bir fırsata dönüştüren sermaye IMF kaynaklı Derviş yasaları ile yetinmemiş, o güne kadar gerçekleştiremediği ne varsa, bütün bunları emekçilere dayatmıştır.

Bu dayatmalardan biri de Kamu Görevlileri Sendika Yasası olmuştur.

Sermaye saldırılarının yoğunlaştığı bir dönemin ihtiyacı olarak ortaya çıkan Emek Platformu da sendika bürokrasisinin manevralarıyla etkisizleştirilerek hak gasplarını engellemede ve saldırıları püskürtmede devre dışı kılınmıştır. Bu durum 2001 yılında dayatılan sahte sendika yasasına karşı KESK'i yalnızlaştırmıştır.

Diğer yandan 2001 yılında sahte sendika yasasına karşı yığınları harekete geçirmeme, mücadeleyi işyerlerine dayandırmama, hizmet ve üretimden gelen gücün kullanılmaması ve bir kısım belirsizlikler ve tereddütler dayatılan yasayı püskürtmeyi gerçekleştirilmemesi sonucunu doğurmuştur.

Sahte sendika yasasının Meclis onayından geçmesi, onaylanarak yürürlüğe girmesi pek çok kamu emekçisinde moral bozukluğuna neden olduğu gibi örgütü de iç tartışmalara boğmuştur.

4688 sayılı Kamu Görevlileri Sendika Yasası'nın yürürlüğe girmesi ile sendikal hareket de yeni bir sürece evrilmiştir. Bu yeni süreci belirleyecek olan kamu sendikalarının alacağı tutumdur. Yasa kamu emekçilerinin fiili ve meşru mücadelesini ortadan kaldırmanın, hareketi kontrol altına almanın bir aracıdır. Yasak ve engellerle doludur. 12 yıldır kamu emekçilerinin uğruna bedeller ödediği TİS ve grev hakkını yok saymakta, toplu görüşmeyi dayatmaktadır. 12 yıllık mücadele sürecinde yaşanan baskılar, cezalar, açığa almalar, gözaltılar, sürgün ve soruşturmalar yasadan sonra da devam ediyor.

Bir yandan kamu emekçilerine, sendikaların yöneticilerine, mücadelecilere yönelik yoğun baskılar ve sürgünler uygulanırken diğer yanda güdümlü sendikalar öne çıkartılmakta, müsteşarlar, genel müdürler ve müdürler devlet güdümlü sendikaları örgütlemek üzere atanmakta ve görevlendirilmektedir. Yasanın yürürlüğe girmesiyle devletin kurdukları güdümlü sendikalara yetki vermek amacı ile her yola başvurulmakta, her yöntem mübah görülmektedir. Birçok kurumda ve işyerinde çalışan emekçilerin haberi olmadan personel bilgilerine dayanılarak adlarına form doldurulmakta, sahte imzalarla işleme konmakta, diğer yandan bürokratlar tek tek insanları çağırarak KESK'e bağlı sendikalardan istifaya zorlamakta ve güdümlü sendikaya üye yapmaktadır. Çıkarılar yönetmenlikler de çelişkili ve naylon üyeliklerin önünü açmaktadır.

Hazırlanan üye formları 31 Mayıs 2002'ye kadar teslim edilecek ve yetkili sendika belirlenecektir.

Kısacası kamu emekçilerinin 12 yıllık fiili mücadelesi yasa, yönetmenlikler ve sonuçta verilecek yetki ile boğulmak istenmektedir.

Çünkü kamu emekçileri sendikal hareketi mevcut geleneksel sendikal hareketten farklı bir hatta oluştu ve gelişti. İcazeti reddederek hakların yasalardan geldiği bilinci ile hareket edip, yasası olmadığı halde sendikalarını kurdu. Yıllardır dayatılan memur kimliğini yırtıp emekçi kimliğini kazandı. İşçi sınıfının bir parçası olduğu bilinci ile hareket etti ve sendikal mücadelesini işçi sınıfının mücadelesi ile birleştirmeye çalıştı. Kısacası sadece ücret sendikacılığı değil bir emek örgütü olarak ülke sorunlarında taraf oldu.

Özelleştirmelere, işyeri kapatmalara, toplumun tüm kesimlerine yönelik saldırılara karşı çıkararak emekten, demokrasiden ve özgürlüklerden yana taraf oldu. Yasası olmadığı halde hakları ve talepleri için alanlara çıkıp grev yaptı.

Elbette bütün bunlar egemenlerin, ülkeyi yönetenlerin işine gelmeyecekti. Bunun için kamu emekçileri sendikal hareketini etkisiz hale getirme çabası verdiler, verecekler.

Ülkemizde dayatılan emperyalist politikalar, IMF ve Dünya Bankası reçetelerinin sonuçları kamu emekçilerini ve sendikal hareketi de derinden etkilemektedir.

Bu politikaların sonuçları olarak özelleştirmeler hızlandırılmakta, değişik kurumlara ait pek çok kurumun bölge müdürlükleri de kapatılmakta, toplam kalite yönetimi, norm kadro gibi uygulamalar sonucu bir yandan kamu hizmeti ve kamusal alan tasfiye edilmekte.

Ülke zenginliklerimizin emperyalist tekellere peşkeş çekilmesinin yanı sıra emperyalizme bağımlı kılınan bu sistemde tüm hak ve özgürlükler ve örgütlenmeler de bu politikalara uygun kılınmak istenmektedir. Gasp edilmeye ve daraltılmaya çalışılan bu hak ve özgürlüklerin içerisinde sendikal örgütlülük hakkı da bulunmaktadır.

Emekçilerin tüm dünyada uzun yıllar verdikleri mücadelelerin sonucu olarak elde edilmiş kazanımlarından sendikal örgütlülük hakkı çeşitli yol ve yöntemlerle son süreçte ortadan kaldırılmaya çalışılmaktadır. Saldırıya uğrayan bu sendikal haklar konusunda kamu emekçilerinin özel bir yeri bulunmaktadır.

Yaşam koşullarının iyileştirilmesinde önemli bir olanak olan sendikal örgütlülük çeşitli biçimlerde işlevsiz kılınmaya çalışılınca, emekçilerin sistem içerisindeki mağduriyetleri daha üst boyutlara çıkmaktadır. Enflasyon karşısında kamu emekçilerinin ücretleri hızla erimekte diğer emekçiler gibi kamu emekçilerinin de tamamına yakını açlık sınırı altında bir yaşam sürdürmeye mahkum edilmektedir.

2001 yılı içerisinde grev ve toplu sözleşme hakkı olmayan kamu sendikaları 'yasallaştı'. Kamu emekçilerinin yıllar süren mücadeleleriyle fiili olarak kurmuş oldukları sendikaları 'yasal' statüye kavuştu. 2002 yılında da 31 Mayıs'tan itibaren işkollarında yetkili sendikalar belirlenecek ve Ağustos ayından itibaren hükümetle sendikalar arasında görüşmeler başlayacak. Bu noktaya gelinmesinde, 12 yıldır süren mücadele süreci içerisinde, kamu emekçilerinin taleplerini gündeme getirmede, sorunlarını sahiplenmede ve hak kazanma mücadelesinde KESK ve KESK'e bağlı sendikaların üyeleri çeşitli bedeller ödemesine rağmen dışarıya da mücadele sürdürmüş ve kamu emekçilerinin sendikal örgütlenme hakkını elde edebilmek için direnmiştir.

KESK, bugüne gelen süreç içerisinde sergilediği tutumla 2 milyon kamu emekçisinin sesi olmuştur. 4688 sayılı yasanın yürürlüğe girmesinin ardından başlayan süreçte de sendikalarda üye faaliyetleri devam etmektedir. Ancak kamu sendikalarına üye yapma faaliyetinin gerçek anlamda bir örgütlenme ve mücadele faaliyetine dönüştürülmesi, mücadeleciler bir hattın esas alınması, günlük işyeri çalışmaları, örgüt büyüme ve dönüştürmenin önkoşuludur.

Bunun için kamu emekçilerinin karşı karşıya olduğu sorunların işyerlerinde anlatılması, TİS taslaklarının hazırlanarak işyerlerinde KESK'e üye olan olmayan tüm kamu emekçileri arasında tartışmaya açılması, tabanın bu talepleri sahiplenmesi ve bu talepler etrafında mücadeleye hazır hale getirilerek harekete geçirilmesi tarzında bir hat tutturulmaya çalışılmaktadır. Bu aynı zamanda yetki ve TİS sürecine hazırlığa da hizmet etmektedir.

KESK'e bağlı sendikalara birçok entrika sonucu yetki verilmeseyse bile kamu emekçilerinin taleplerinin gerçek savunucusu KESK olmalı, TİS sürecinde talepler uğruna hizmet ve üretimden gelen güç dahil olmak üzere her türlü mücadele biçimine hazır olmak zorundadır.

KESK sadece kamu emekçilerinin taleplerini değil, diğer emekçi kesimlerin sorunlarını ve taleplerini sahiplenip, ülke sorunlarında taraf olduğu, mücadelesini işçi sınıfı ve diğer emekçi kesimlerin mücadelesi ile birleştirdiği, birleşik bir mücadele hattını esas alıp yükselttiği oranda emekle sermaye arasındaki mücadelede rolünü oynamış olacaktır.